

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το Νέο Τσίρκο

της ΚΛΑΙΡΗΣ ΛΙΟΝΑΚΗ-ΜΕΪΣ

Η καλλιτεχνική περίοδος 2001-2002 στη Γαλλία είναι αφιερωμένη σε μια νέα τέχνη, από το χορό και το θέατρο, προσφέροντας ένα συναρπαστικό θέαμα στο κοινό. Το *HL* — που θεωρείται η πιο σημαντική στον κόσμο,

Alain Laëron

Το Νέο Τσίρκο ή αλλιώς Nouveau Cirque, όπως το αποκαλούν οι Γάλλοι, είναι μια τάση της τέχνης του τσίρκου που ξεκίνησε από τα μέσα της δεκαετίας του '70: οι δημιουργοί του προσανατολίζονται στην απόδοση ενός θεάματος με εμφανή στοιχεία «δανεισμένα» απ' όλες τις τέχνες. Σ' ένα θέαμα του Nouveau Cirque, ο ακροβάτης-ισορροπιστής είναι επίσης χορευτής, ο κλόουν ηθοποιός και, γενικά, η ατμόσφαιρα αλλά και η σκηνογραφία πολλές φορές δεν θυμίζουν σε τίποτα το παραδοσιακό τσίρκο. Με μουσική αλλά και θεματολογία σύγχρονη και με έντονα εικαστική ατμόσφαιρα, το Nouveau Cirque έχει κερδίσει ήδη ένα «πιστό» κοινό, μαγεύοντάς το, έστω κι αν οι κλόουν δεν φορούν πια το λυπημένο μακιγιάζ του παρελθόντος και έχουν αφήσει σπίτι τις κόκκινες μύτες τους. Στο CNAC (Centre National des Artes du Cirque), την Ανώτατη Σχολή Τσίρκου της Γαλλίας, που θεωρείται η πιο σημαντική στον κόσμο όσον αφορά το Nouveau Cirque, η υποδοχή που μας επιφύλαξαν ήταν πραγματικά ζεστή. Στο μεγάλο άσπρο πίνακα ανακοινώσεων της Σχολής είχαν γράψει με μεγάλα γράμματα: «Καλωσορίζουμε την ελληνίδα δημοσιογράφο». Εκεί μιλήσαμε με τον Alain Laëron, διευθυντή των προγραμμάτων ειδίκευσης της Σχολής.

— Τι ακριβώς σημαίνει ο όρος «Nouveau Cirque», κ. Laëron;
— Η πρόθεσή του είναι να εξελίξει τις τέχνες του τσίρκου, χρησιμοποιώντας ως βάση τις παραδοσιακές παραμέτρους. Η βασική διαφορά βρίσκεται στην επιδίωξη μιας συνολικής οργάνωσης του θεάματος, αντίθετα δηλαδή με τη μορφή του

παραδοσιακού τσίρκου, που στηρίζονταν στα μεμονωμένα νούμερα. Οι δημιουργοί του Nouveau Cirque αναζητούν και «δανειζονται» στοιχεία από το χορό, το θέατρο, το λόγο κλπ., επιδιώκοντας την ισότιμη συνύπαρξη με τις άλλες τέχνες και αποσκοπώντας σε ένα συνολικό θέαμα που θα τις συμπεριλαμβάνει όλες.

— Εκτός από την παρουσίαση ενός «νεοποιητικού» θεάματος, υπάρχουν άλλες επιμέρους διαφορές από το παραδοσιακό τσίρκο;

— Υπάρχουν πολλές διαφορές. Οι πιο σημαντικές αφορούν την καλλιτεχνική αναζήτηση. Επίσης, τη σκηνογραφία. Η περιοδεία του Nouveau Cirque έχει διαφορετικό χαρακτήρα, αποκλίνει από τα παραδοσιακά καραβάνια και τις τέντες. Ο χώρος δεν είναι απαραίτητα η παραδοσιακή τέντα με τα καθί-

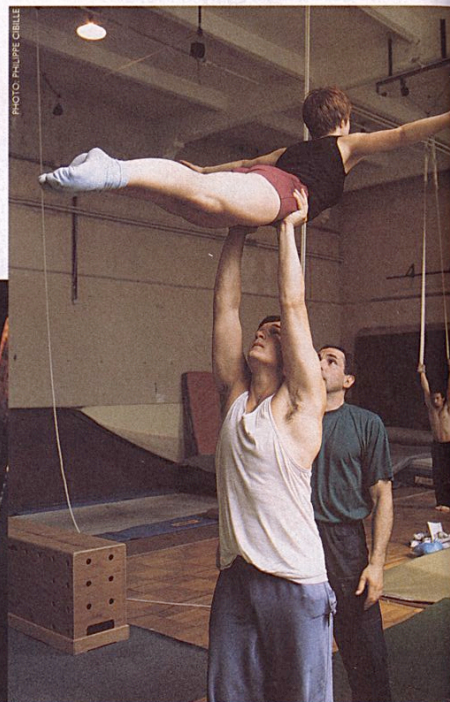

PHOTO: PHILIPPE CHELLE

Η γλώσσα των τεχνών του τσίρκου βρίσκεται σε διαρκή ανανέωση

PHOTO: MARTIN AKOOG

του Nouveau Cirque. Οι δημιουργοί του εμπλουτίζουν την παράδοση με στοιχεία συνάντησε τον **Alain Laëron**, διευθυντή της Ανώτατης Σχολής Τσίρκου της Γαλλίας και μίλησε μαζί του για την εξέλιξη του είδους,

ματσα σε κύκλο· συναντά κανείς θέαματα με το κοινό καθισμένο απέναντι από τη σκηνή. Σε ένα θέαμα της ομάδας Les Arts Sauts, π.χ., έκαναν ακροβατικά στον αέρα και το κοινό ξάπλωσε σε ειδικά καθίσματα, όπου μπορούσε να κοιτά αυτό που συνέβαινε πάνω, σαν να παρακολουθούσε ένα μπαλέτο στον αέρα... Πολλές φορές, το θέαμα μπορεί να παρουσιαστεί σε θέατρα ή άλλες σκηνές, γεγονός που ανοίγει δρόμους στο Nouveau Cirque, γιατί έτσι μπορεί να συμπεριληφθεί —χωρίς τεχνικές δυσκολίες— σε καλλιτεχνικά προγράμματα και φεστιβάλ.

— Πώς ακριβώς, όμως, οριοθετείται η σχέση του με την τέχνη;

— Ο σκοπός του Nouveau Cirque είναι να υπάρξει ως αυτόνομη τέχνη, όπως ο χορός, το θέατρο ή άλλες τέχνες. Αναζητά το ίδιο επίπεδο σε ό,τι αφορά την καλλιτεχνική δημιουργία. Η γλώσσα των τεχνών του τσίρκου βρίσκεται σε φάση διαμόρφωσης και εξέλιξης, διαθέτει δε ιδιότητες παρό-

μοιες με αυτές της γλώσσας του χορού ή του θεάτρου.

— Σε ποιες άλλες χώρες υπάρχει παρόμοια εξέλιξη στο χώρο του τσίρκου;

— Στον Καναδά, στο Μόντρεαλ (με το Cirque du Soleil), στο Βέλγιο, στο Λονδίνο με την Ανώτατη Σχολή Τσίρκου, το The Circus Space, επίσης στη Μαδρίτη, στη Γερμανία...

PHOTO: MATTHIAS EDWAL

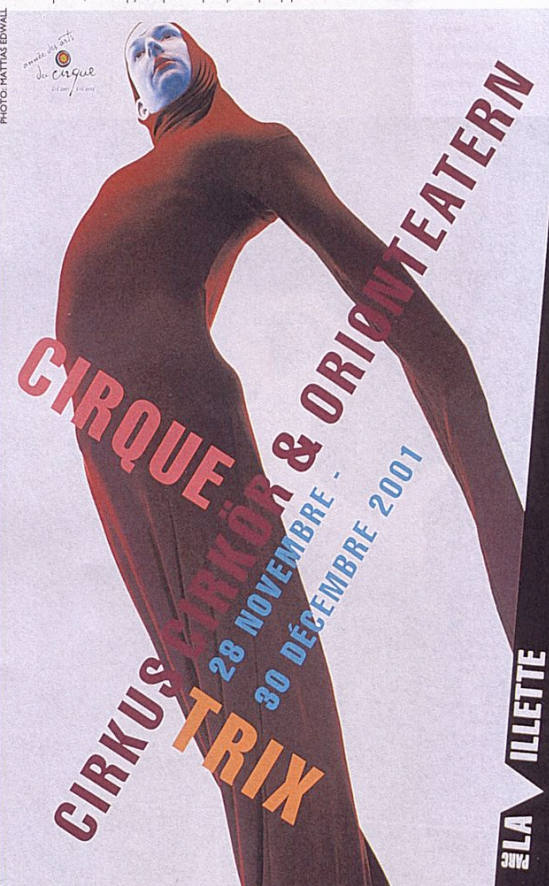

PHOTO: MARTIN AKOOG

PHOTO: PHILIPPE CIBILLE

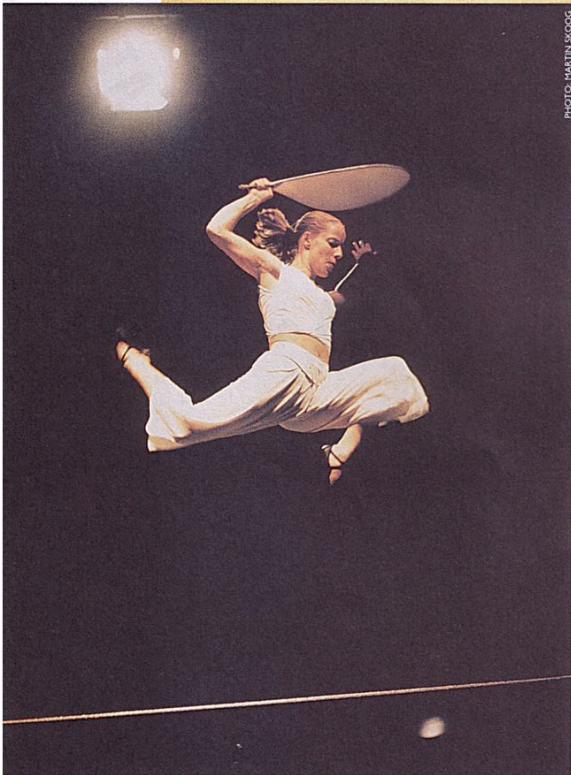

PHOTO: MARTIN SKOGG

— Ποιος είναι ο ρόλος και οι στόχοι του CNAC;

— Είναι μια Ανώτατη Σχολή με αντικείμενο την εκπαίδευση καλλιτεχνών. Επίσης, μέσα στη Σχολή λειτουργεί ένα κέντρο πληροφοριών σε ό,τι αφορά τις τέχνες του τσίρκου. Φέρνει σε επαφή τους επαγγελματίες του τσίρκου και διοργανώνει ποικίλες δραστηριότητες. Το υπουργείο Πολιτισμού της Γαλλίας ανέθεσε στο CNAC, ως αποστολή, την ανανέωση των τεχνών του τσίρκου, να συμβάλει δηλαδή –ως θεατός πλέον– στη συνέχιση της νέας πορείας που, μέχρι στιγμής, ακολούθηθηκε με πολλή δουλειά και έρευνα.

— Με ποιον τρόπο οι μαθητές του CNAC έρχονται σε επαφή με τις άλλες τέχνες;

— Πριν έρθει ένας μαθητής να φοιτήσει στο CNAC, έχει παρακολουθήσει μια προπαρασκευαστική Ανώτερη Σχολή Τσίρκου, διάρκειας δύο χρόνων, όπου οι φοιτητές γίνονται δεκτοί έπειτα από εξετάσεις χορού, θεάτρου και ακροβατικής. Έχουν, δηλαδή, ήδη μια σχέση με το χορό και το θέατρο. Εκεί εξερευνούν όλες τις ειδικότητες του τσίρκου και, βέβαια, συνεχίζουν να δουλεύουν πάνω στο χορό και το θέατρο καθώς και στη γραφή του θεάματος και τις τεχνικές πλευρές του τσίρκου. Έπειτα έρχονται στο CNAC, όπου η φοίτηση διαρκεί τρία χρόνια. Οι υποψηφιότητες είναι γύρω στις διακόσιες πενήντα κάθε χρόνο, ενώ γίνονται δεκά δεκαπέντε με είκοσι άτομα, που προέρχονται από διάφορες χώρες – το Βέλγιο, τη Γαλλία, φυσικά, τη Γερμανία, την Πορτογαλία, τη Σουηδία, τη Βραζιλία κ.λπ.

— Ποιο είναι το πρόγραμμα που ακολουθεί η Σχολή;

— Ο Bernard Tuini, γενικός διευθυντής του CNAC, ξεκίνησε ως γλύπτης και στη συνέχεια ασχολήθηκε με την ακροβασία, γεγονός που τον κάνει να αναπτύσσει μεγάλο ενδιαφέρον για την καλλιτεχνική δημιουργία αλλά και για την πρακτική του τσίρκου. Το μισό από το χρόνο διάρκειας της φοίτησής τους, οι σπουδαστές εξασκούνται στην ειδίκευση του

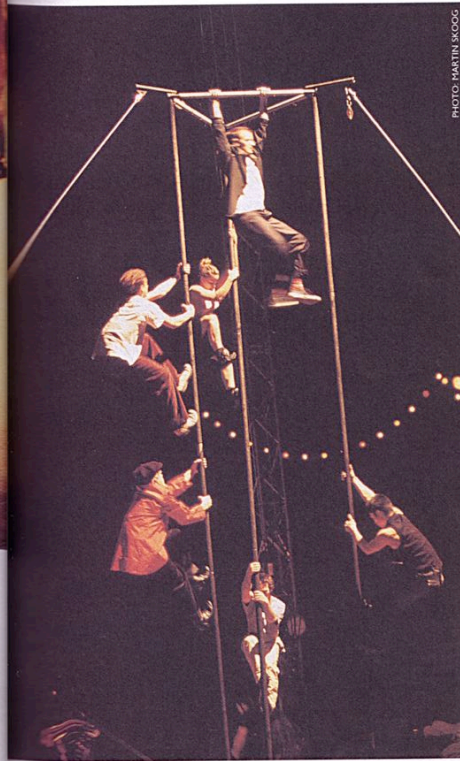

PHOTO: MARTIN SKOGG

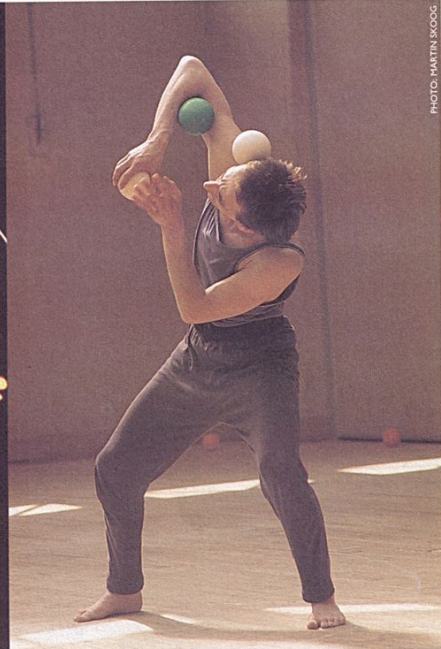

PHOTO: MARTIN SKOGG

Στην Ανώτατη Σχολή Τσίρκου, οι σπουδαστές εξερευνούν όλες τις ειδικότητες, με στόχο να οικοδομήσουν τη δική τους καλλιτεχνική ταυτότητα

έχουν επιλέξει, συνεχίζουν όμως να δουλεύουν και πάνω σε άλλες ειδικότητες. Τον υπόλοιπο χρόνο τους προτείνουμε καλλιτεχνικά σεμινάρια, με δημιουργούς που τους διαλέγουμε γιατί έχουν μια πορεία που μας ενδιαφέρει γιατί είναι σύγχρονη και περιέχει καινοτομία. Αυτή η επαφή με άλλους καλλιτέχνες-δημιουργούς θα επηρεάσει, στη συνέχεια, στους μαθητές της Σχολής να καλλιεργήσουν την άποψή τους πάνω στο θέαμα, να οικοδομήσουν την καλλιτεχνική τους προσωπικότητα και να διαμορφώσουν μια δυναμική πρόταση, χαράσσοντας τη δική τους πορεία.

— Πώς γνωστοποιείται η δουλειά του CNAC στο ευρύ κοινό; Ξέρουμε, για παράδειγμα, ότι παρουσιάζετε κάθε χρόνο ένα θέαμα στο Φεστιβάλ Θεάτρου της Αβινιόν...

— Πραγματικά, το Φεστιβάλ της Αβινιόν επιθυμεί κάθε χρόνο να μας εντάξει στο πρόγραμμά του. Πέρσι παρουσιάσαμε εκεί το θέαμα της Francesca Vattuada, με τίτλο *La tribu iata*, το οποίο είχε μεγάλη επιτυχία. Κάθε χρόνο, οι τελειόφοιτοι της Σχολής συνεργάζονται με έναν δημιουργό για την παρουσίαση ενός θεάματος. Φέτος, λοιπόν, μας ζήτησαν να παρουσιάσουμε εκεί το καινούριο μας θέαμα που υπογράφει ο Philippe Decouflé, αλλά για την ώρα δεν έχουν ληφθεί αποφάσεις.

— Τι προβλέπετε για την εξέλιξη και την πορεία του

Nouveau Cirque στο μέλλον;

— Ο πιο ενδιαφέρων στόχος είναι η ενσωμάτωση της μιας τέχνης στην άλλη, έτσι ώστε να φτάσουν να γίνουν ένα και η τέχνη του τσίρκου να εμπλουτιστεί από την κίνηση του σώματος, το λόγο και το κείμενο. Πιστεύω ότι θα βρισκόμαστε σε συνεχή έρευνα. Μια άλλη μορφή εξέλιξης, χωρίς αμφιβολία, είναι η εισαγωγή της εικόνας και η προοπτική της ζωντανής ηχητικής επένδυσης των θεαμάτων: να ερευνηθεί ως πεδίο η δυνατότητα της «ζωντανής» μουσικής δημιουργίας σε συνδυασμό με το θέαμα, με ταυτόχρονη ενσωμάτωση της εικόνας και των νέων τεχνολογιών. Το *Nouveau Cirque* είναι ανοικτό σε όλες τις μορφές τέχνης και έχει έντονη διάθεση διερεύνησης. Αναζητά συνεχώς διαύλους συνάντησης με άλλες καλλιτεχνικές φόρμες και δεν θέτει κανένα είδος ορίων.

Η επίσκεψη στο CNAC τελείωσε και το τρένο διάσχισε την εξοχή της περιοχής Champagne, ενώ στο μυαλό μου τριγυρούσε η ανάμνηση μιας παράστασης του *Cirque Plume* πριν από μερικά χρόνια. Ο κόσμος χειροκρότησε όρθιος για τόσο μακρύ χρονικό διάστημα που νόμιζες ότι η ηχώ του χειροκροτήματος θα μείνει για πάντα σ' αφτιά σου. Κι ενώ στο *Nouveau Cirque* δεν υπάρχουν συνήθως ζώα, εμφανίστηκε στο τέλος –στην υπόκλιση– κι ένας σκύλος ράτσας δρόμου, ο οποίος υποκλήθηκε κι αυτός πολύ χαριτωμένα. Όταν όμως το κοινό σταμάτησε να χειροκροτά, άρχισε να γαβγίζει τρομερά θυμωμένος και να δείχνει τα δόντια του. Ο κόσμος ξανάρχισε να χειροκροτά ενθουσιασμένος. Ήταν από αυτές τις σπάνιες φορές που εγκαταλείπεις μια παράσταση με τις παλάμες σου τόσο κόκκινες και ζεστές από το χειροκρότημα. ■■